

Gia đình nông thôn với vấn đề tai nạn thương tích trẻ em

TRƯƠNG XUÂN TRƯỜNG

Hiện nay, trong hoạt động chăm sóc sức khỏe nhân dân, vấn đề tai nạn thương tích nói chung và tai nạn thương tích trẻ em nói riêng đang nổi lên và thu hút được sự quan tâm của xã hội. Nhiều nghiên cứu gần đây đã chỉ ra thực trạng nghiêm trọng, cũng như những hậu quả to lớn và lâu dài của vấn đề tai nạn thương tích trẻ em. Các nghiên cứu cũng chỉ rõ rằng gia đình là nơi tỷ lệ tai nạn thương tích trẻ em xảy ra nhiều nhất và cũng là nơi đang tiềm ẩn nhiều nhất các nguy cơ tai nạn thương tích trẻ em. Trên cơ sở các tư liệu của cuộc nghiên cứu "Về nguyên nhân và nguy cơ tai nạn thương tích trẻ em ở nông thôn" do Viện Xã hội học và Bộ Y tế phối hợp với sự tài trợ của UNICEF (2003) ở các địa bàn khảo sát Hải Phòng, Quảng Trị và Đồng Tháp, bài viết này sẽ phân tích một số vấn đề liên quan đến tai nạn thương tích trẻ em ở nông thôn từ góc độ gia đình.

1. Những vấn đề từ biến đổi kinh tế - xã hội

Sự biến đổi của cấu trúc gia đình nông thôn liên quan đến tai nạn thương tích trẻ em

Trong hơn một thập kỷ lại nay, cấu trúc gia đình nông thôn Việt Nam đã có những biến đổi rất đáng kể. Đáng kể nhất là sự chuyển đổi từ mô hình gia đình đông con, nhiều thế hệ sang gia đình nhỏ - hạt nhân, ít con. Điều này cũng được kiểm định qua cuộc nghiên cứu này. Tại địa bàn 3 xã, mô hình gia đình hạt nhân, ít con đều chiếm đa số, nơi ít nhất cũng khoảng 65% (Gio Châu - Quảng Trị) và nơi tỷ lệ này cao nhất là khoảng 75% (An Hưng - Hải Phòng). Điều đó cho thấy rằng: trong một cộng đồng mà đa số là gia đình hạt nhân, ít con thì với những gia đình có con nhỏ, vấn đề trông giữ con cái còn nhỏ của các bậc cha mẹ là rất khó khăn, đúng như ý kiến phát biểu dưới đây.

"Trước kia thì nhà rất đông, 1 đứa trẻ con bao nhiêu người bế, người trông nhưng bây giờ chỉ có 2 vợ chồng thôi. Cái kiểu 1 gia đình nhiều thế hệ là của ngày xưa hết rồi. Trước thế hệ ông bà, cha mẹ, anh em đông lắm người này quên thì người kia nhắc, nhưng bây giờ thì sáng dậy thì chỉ mẹ giục nó học thôi". (Chủ tịch Mặt trận tổ quốc xã An Hưng, Hải Phòng).

Với một cấu trúc gia đình nhỏ, chủ yếu là 3-5 người, trong điều kiện đời sống sinh hoạt còn nhiều hạn chế như ở nông thôn, vấn đề chăm sóc, trông coi các em nhỏ là một thực tế rất khó khăn. Và đó cũng là một trong những căn nguyên chủ yếu của vấn đề Tai nạn thương tích trẻ em đã và đang xảy ra hiện nay.

Tác động của kinh tế thị trường

Nền kinh tế phát triển theo cơ chế kinh tế thị trường hiện nay đã thực sự tác động và ảnh hưởng đến mọi lĩnh vực hoạt động kinh tế - xã hội của đất nước. Ngay ở địa bàn nông thôn thì những ảnh hưởng của kinh tế thị trường cũng đã được thể hiện rõ. Tất nhiên, ảnh hưởng đó là mạnh mẽ nhất, rõ rệt nhất trước hết là những vùng nông thôn ven đô thị, những vùng nông thôn phát triển có nhiều lợi thế về sản xuất hàng hoá; ảnh hưởng đó giảm dần nhưng cũng đã bắt đầu hiện rõ ở cả những vùng nông thôn xa xôi, ít phát triển. Bộc lộ rõ nhất của kinh tế thị trường ở nông thôn hiện nay chính là xu hướng người ta có thể làm việc vào bất cứ lúc nào, làm bất cứ việc gì để có thể tăng thu nhập gia đình, và do vậy thu hẹp thời gian nông nhàn.

Khi người nông dân hiện nay không còn thời gian nông nhàn như trước thì đương nhiên họ càng có ít thời gian để chăm sóc con cái. Do tác động của nhịp sống và các giá trị mới của thời buổi kinh tế thị trường nên người nông dân càng ít có thời gian để chăm sóc cho con cái và đương nhiên, một khi các bậc bố mẹ bận rộn hơn với công việc sản xuất, làm ăn thì các cháu nhỏ phải ở nhà một mình, ít được quan tâm chăm sóc và đó cũng là một căn nguyên sâu xa của vấn đề Tai nạn thương tích trẻ em.

"Cả xã này đi khoảng trên 100 thanh niên vào Nam để làm các việc khác, số còn lại đi làm cho các công ty trách nhiệm hữu hạn, làm đá, làm ăn thời vụ. Chủ yếu ở nhà là ông lão với phụ nữ thôi, còn thanh niên đang trong độ tuổi lao động là đi hết. Đi làm tất nhiên tháng họ lại về". (Số 1, Thảo luận nhóm đại diện chính quyền, ban ngành, đoàn thể xã Gio Châu, Quảng Trị).

"Bây giờ thì không chỉ người thành phố xoay vần với cuộc sống mà người nông thôn cũng buộc phải xoay vần để có hiệu quả kinh tế cao. Còn bây giờ người nông dân không còn thời gian nông nhàn nữa. Người ta cũng phải xoay vần theo trào lưu phát triển xã hội". (Chủ tịch Mặt trận tổ quốc xã An Hưng, Hải Phòng).

Chính vì ảnh hưởng của kinh tế thị trường nên người lớn trong các gia đình nông thôn không có thời gian và điều kiện để giám sát và chăm sóc các cháu nhỏ. Các cháu thường bị bỏ mặc, ở nhà một mình mà không có người lớn giám sát.

Ảnh hưởng của phân tầng xã hội

Thời kỳ đổi mới đã mang lại nhiều biến đổi kinh tế - xã hội lớn ở nước ta. Ở nông thôn, nhiều gia đình trở nên khá giả, giàu có, bên cạnh đó là bộ phận lại trở nên nghèo đi, trở thành nhóm thiệt thòi và dễ bị tổn thương. Cuộc nghiên cứu trong các cộng đồng nông thôn cho thấy tai nạn thương tích trẻ em hầu hết đều xảy ra ở các gia đình có mức sống thấp hơn, các gia đình nghèo.

Một trong những lý do quan trọng, đặc biệt là các cháu nhỏ phải sống ở nhà một mình không có người lớn giám sát. *"Thực tế họ không chăm được con vì họ lo làm kinh tế. Tức là họ lo bữa ăn không nổi nên họ phải để con ở nhà, thậm chí đưa nhỏ giữ em, đáng lý nó không phải giữ em mà bản thân nó còn phải được người lớn giữ. Như đứa 6-7 tuổi phải trông đứa 1-2 tuổi... Thế nên tai nạn, khuyết tật cũng do khi nhỏ không được chăm sóc, các cháu ngã, chấn thương mà họ không biết. Chủ yếu gia đình nghèo thôi. Còn gia đình khá giả thì có điều kiện chăm con hơn".* (Hiệu trưởng Trường Tiểu học Gio Châu, Quảng Trị).

2. Những vấn đề từ đời sống sinh hoạt gia đình

Tập quán để trẻ ở nhà một mình không có người lớn trông coi

Nguy cơ lớn nhất của tai nạn thương tích trẻ em là *tình trạng trẻ em ở nhà một mình*. Điều này là rất phổ biến cho nhiều cộng đồng dân cư nông thôn. Tính nghiêm trọng của vấn đề còn ở chỗ phần lớn các cháu ở nhà một mình là các cháu nhỏ tuổi. Tại Gio Châu - Quảng Trị, số cháu trong độ tuổi nhà trẻ đến lớp chỉ có 8,6%, số cháu trong độ tuổi mẫu giáo đạt 67%. Tại Mỹ Hòa tỷ lệ đến nhà trẻ là 50% và đến mẫu giáo cũng đạt 67%. Nhìn chung là còn một bộ phận lớn các cháu nhỏ còn ở nhà.

"Vì nhà nào cũng lo làm ăn chứ không ai đi trông... Nhà ai có trẻ nhỏ phải tự mà lo thôi... Bây giờ chỉ sợ thương tích trong gia đình thôi. Trẻ nhỏ ở nhà một mình nó gây ra. Kể cả điện điếc cũng do trẻ nhỏ. Còn nếu có người lớn thì yên tâm". (Hiệu trưởng Trường Tiểu học Gio Châu, Quảng Trị).

"Tôi cho rằng nguyên nhân chính tức là tình trạng bây giờ trẻ ở nhà một mình, nó nếu như ở nông thôn thì sờ xít vườn tược, ao chuôm. Còn nếu như nhà không phải là nông thôn mà mặt đường thì tốt trong nhà. Đấy, cái tình trạng bây giờ là thế...". (Hiệu trưởng Trường Tiểu học xã An Hưng, Hải Phòng).

Ở hầu hết các vùng nông thôn hiện nay, các trường tiểu học đều chưa có học bán trú thì một lượng lớn các cháu trong độ tuổi từ 6 - 12, sau buổi học cũng thường ở nhà một mình. Điều đó là rất nguy hiểm, nhất là đối với những vùng nông thôn sống trên kênh rạch như ở Đồng Tháp và những vùng nông thôn nghèo như Quảng Trị. Ngay cả những vùng nông thôn phát triển với tốc độ đô thị hoá nhanh như An Hưng - Hải Phòng thì hiện tượng trẻ em ở nhà một mình cũng rất nguy hiểm với nhiều nguy cơ của tai nạn thương tích. Đặc biệt là vào thời điểm mùa vụ thì các bậc cha mẹ bận rộn suốt ngày vì công việc. Họ đi làm rất sớm, chỉ trở về nhà để ăn trưa và tối, hoặc buôn bán ở chợ hay làm nghề khác (làm thuê, làm mộc, làm công nhân...). Tình trạng con nhỏ ở nhà một mình là việc thường xảy ra.

Trẻ phải lao động sớm

Hiện tượng trẻ em tham gia giúp việc gia đình là rất phổ biến ở các vùng nông thôn, trong đó có nhiều công việc lao động sản xuất. Tuy nhiên, trong thực tế vấn đề có vẻ đã nghiêm trọng hơn ở chỗ, có nhiều cháu đã làm nhiều công việc vượt quá lứa tuổi, quá sức mình. Cụ thể như cháu 6,7 tuổi đã phải trông em 1, 2 tuổi hoặc đã phải nấu cơm, đun nước; hay mới 12, 13 tuổi đã đi cày, đi gặt...

Điều nguy hiểm đối với trẻ chính là ở chỗ điều kiện lao động ở nông thôn hiện nay là rất thiếu an toàn đối với các cháu. Trong thực tế nhiều cháu đã bị ngã; bị bỏng; bị súc vật cắn; bị các vật sắc nhọn cắt, đâm; bị đuối nước... do tham gia lao động giúp đỡ gia đình. Thực tế khảo sát cho thấy các cháu đều tham gia lao động ở nhiều loại công việc giúp gia đình. Đặc biệt ở vùng nông thôn nghèo như Gio Châu - Quảng Trị thì tỷ lệ trẻ em tham gia lao động giúp đỡ gia đình là rất lớn. Các cháu làm đủ thứ việc gia đình như trông em, chăn trâu bò, hái rau, kiếm củi, cả những lao động nặng như cấy lúa, gặt lúa, đi cày.

Phương pháp giáo dục và ứng xử của một bộ phận cha mẹ ở nông thôn về vấn đề phòng chống tai nạn thương tích cho con cái là không tích cực và bất lợi cho việc phòng chống tai nạn thương tích trẻ em.

Đây là khía cạnh cần được tính đến như một nguy cơ về phía gia đình trong vấn đề phòng chống Tai nạn thương tích trẻ em. "*Cũng có những khi bảo rồi mà không được, bạn bè rủ mà... cho nên cũng phải uốn nắn. Uốn nắn cho nó bớt. Đôi lúc phải dùng đến roi... Dạ, dùng roi thì phải sợ*". (Hộ kinh tế trung bình kém, nam, 39 tuổi, lớp 5/12 xã Gio Châu, Quảng Trị).

Việc nhiều bậc bố mẹ vẫn thường dùng vũ lực hoặc chửi mắng để giáo dục con cái xưa nay không phải là điều mới mẻ gì. Tuy nhiên trong vấn đề giáo dục phòng tránh tai nạn thương tích cho trẻ em thì nó chỉ hoàn toàn mang ý nghĩa tiêu cực. Trẻ em với bản chất hiếu động và hiếu nghịch nên rất thích các hoạt động như: leo trèo, tắm sông, hồ, chơi các trò chơi nguy hiểm thì nhiều bậc bố mẹ thường ngăn cấm bằng cách chửi mắng và dùng vũ lực. Phương pháp đó là phản tác dụng vì các cháu không biết gì thêm về những tai nạn mà cháu có thể mắc, vừa xa rời bố mẹ (bằng chứng là nói dối) và các cháu lại tiếp tục những hoạt động đáng lý ra phải được giám sát, hoặc thậm chí phải ngăn cấm. Rõ ràng đây cũng là một nguy cơ từ phía gia đình cần được giải quyết.

Tình trạng thiếu an toàn tại khu ở của các gia đình nông thôn là khá phổ biến

Trong khu vực cư trú của mọi gia đình nông thôn từ nhà ở, bếp, sân cho đến vườn và bờ tre (hoặc các loại cây khác) đều có nhiều thứ gây nguy hiểm cho trẻ.

Hộp 1: Tình trạng thiếu an toàn tại khu ở (gia đình) của trẻ

Quan sát hộ gia đình kinh tế nghèo 2, xã Mỹ Hòa, Đồng Tháp

Gia đình có 3 con nhỏ: 5, 8, 9 tuổi. Nhà ở cạnh đường vào khu du lịch Gò Tháp, được làm bằng đóng cọc trên ruộng sâu, từ đường vào nhà có bắc một cây cầu bằng gỗ khá chênh vênh. Mặt sàn nhà cách mặt ruộng khoảng 2m. Khả năng trẻ nhỏ rơi xuống ruộng nước là rất dễ. Khi hỏi về điều ấy thì anh chủ nhà cho biết là cả 3 cháu đã từng bị rơi té xuống, có cháu suýt chết đuối may được người cứu kịp.

Quan sát hộ kinh tế khá, xã An Hưng, Hải Phòng

Nhà xây 2 tầng rộng rãi (khoảng 80m² mặt bằng) đang hoàn thiện. Nhà 4 người: 2 vợ chồng, con trai 8 tuổi và bà nội cháu. Có con trai năm 2002 trèo tường ngã phải đưa lên Trạm xá xã để xử lý, bị vào dịp hè. Trong nhà ổ điện để khá cao, có vẻ người bố rất ý thức về điều này khi được hỏi. Tuy nhiên cầu thang lên tầng 2 chưa được làm tay vịn rất dễ ngã cho trẻ nhỏ. Khi hỏi về sự nguy hiểm này, người bố nói có biết nhưng cho rằng gia đình chưa có tiền để làm tiếp.

"Bản thân trẻ em hiếu động,... mà điếm chơi không an toàn. Hầu hết là sân xi măng gia đình vứt bừa bãi rác thải các loại...". (Trưởng Trạm Y tế xã An Hưng, Hải Phòng). "*Ngay như vùng này mà các anh vào mấy cái lùm tre. Miếng chai, bát đĩa vỡ chủ yếu nằm trong mấy bụi tre đó. Nó không nằm yên mà khi mưa nó trôi ra đường, các cháu đi dẫm phải. Nhiều vùng thậm chí người ta vứt ở ruộng".* (Hiệu trưởng

Trường Tiểu học Gio Châu, Quảng Trị).

Trong nhà ở của người nông dân, bếp nấu ăn cũng là nơi ít an toàn nhất cho trẻ. Ngoài ra, nhiều yếu tố được quan sát cho thấy như hệ thống đường điện, ổ cắm điện đều khá tạm bợ (nhất là ở những vùng mới dùng điện như Gio Châu), các vật sắc nhọn như dao, liềm hái thường để ở góc nhà. Đường vào nhà thì khó đi dễ bị ngã (như ở Mỹ Hòa), nhà có ao hồ thì không được rào dậu, giếng nước thường không có nắp. Vườn và bờ cây trong khu vực nhà có nhiều mảnh vỡ sắc nhọn, thậm chí còn cả bom mìn như ở Gio Châu.

3. Những vấn đề từ nhận thức

Các bậc cha mẹ thiếu ý thức và thiếu kiến thức về phòng chống tai nạn thương tích trẻ em

Việc để trẻ ở nhà một mình có một nguyên nhân sâu xa là do các bậc cha mẹ ở nông thôn còn thiếu ý thức về vấn đề tai nạn thương tích, thiếu kiến thức về phòng chống các loại Tai nạn thương tích trẻ em. Điều này được thể hiện rõ ở hai khía cạnh sau:

- Thiếu kiến thức: hiểu biết một cách sơ sài, không đầy đủ hoặc là sai lầm về tai nạn thương tích, cụ thể là ít hiểu biết về nguy cơ, nguyên nhân, cách phòng chống các loại tai nạn thương tích cụ thể.

- Thiếu ý thức: thái độ chủ quan, xem nhẹ và nhiều khi có phần coi thường về vấn đề Tai nạn thương tích trẻ em.

Trong thực tế có người có hiểu biết (kiến thức) nhất định về tai nạn thương tích nhưng lại rất thiếu ý thức về phòng chống tai nạn thương tích, tuy nhiên phần lớn là vừa không có kiến thức vừa thiếu ý thức về phòng chống tai nạn thương tích trẻ em.

"Sự quản lý trẻ em sau giờ hành chính của bố mẹ ít quan tâm. Bố mẹ chỉ quản lý các em giờ ăn ngủ còn giờ chơi thì chưa quản lý tốt dẫn đến hậu quả. Đây là tình trạng phổ biến ở địa phương. Vấn đề là ý thức. Do ý thức không quan tâm trẻ, không chú ý đến sự vui chơi của trẻ có an toàn không". (Trưởng Trạm Y tế xã An Hưng, Hải Phòng).

"Tại vì bất cẩn, cha mẹ không ngờ nó xảy ra cha mẹ có ý để ý đến con cái. Người ta mê làm quá quên con, cũng có người không hiểu những gì là nguy hiểm đối với trẻ. Nếu có kiến thức thì cũng đỡ". (Hiệu trưởng Trường mẫu giáo xã Mỹ Hòa, Đồng Tháp).

Người nông dân hiện nay nhìn chung còn quan niệm rất đơn giản về vấn đề Tai nạn thương tích trẻ em. Phần lớn người dân còn nhận thức rằng chỉ những gì gây thương tích nặng nề (như gãy tay, gãy chân, chết người) thì mới coi là tai nạn thương tích. Mặt khác họ không có hiểu biết gì mấy về nguyên nhân, nguy cơ, tác hại cũng như cách phòng tránh các loại tai nạn thương tích cho trẻ. Chính vì vậy họ xem nhẹ và rất chủ quan đối với vấn đề này. Đó là lý do để không ít người quan niệm để trẻ nhỏ ở nhà một mình là chuyện bình thường, như xưa nay vẫn vậy. Vì vậy đối với không ít người dân ở nông thôn, mặc dù có điều kiện (tức là có thể trông giữ trẻ) vẫn để con cái ở nhà một mình và coi như là một hành vi bình thường, "nhất cử lưỡng tiện", vừa không phải trông trẻ vừa để trẻ trông nhà.

"Nói chung người ta coi thường vấn đề tai nạn thương tích của con cái. Người ta chỉ sợ nhất tai nạn giao thông vì chết người, gây thương tích nặng, còn đập mề sành, ngã bình thường thì họ cũng chủ quan... các cháu ngã lật vật ở nhà thì họ coi thường. Nhưng thực tế nhiều vụ việc như trẻ 2 tuổi ngồi trên giường rơi xuống đất, cũng nguy hiểm nhưng họ vẫn chủ quan, coi thường... Vấn đề hiểu biết để xử lý khi bị tai nạn họ cũng hạn chế... Thậm chí họ không hiểu khi sét đánh phải như thế nào, khi bão lụt phải thế nào. Khi thấy tài liệu đó họ mới cảm nhận là họ không biết gì hết". (Hiệu trưởng Trường Tiểu học Gio Châu, Quảng Trị).

Cũng không ít người trong cộng đồng dân cư nông thôn, nhất là nhóm dân cư nghèo vẫn quan niệm rằng tai nạn thương tích là không thể ngăn cản được, không thể phòng chống được. Chính vì quan niệm đơn giản và thiếu hiểu biết đó mà hầu như họ chẳng có bao nhiêu kiến thức về phòng chống Tai nạn thương tích trẻ em, ngoài một thứ là giáo dục con cái bằng một phương pháp đầy tiêu cực (sự ngăn cấm bằng củi mắng và vũ lực). Đây là một nguy cơ rất nghiêm trọng ở cộng đồng dân cư nông thôn hiện nay.

Một bộ phận đáng kể các thành viên cộng đồng dân cư nông thôn vẫn có tâm lý mê tín dị đoan, tin vào số mệnh khi xảy ra các tai nạn thương tích.

"Nhiều hộ nghèo vẫn có mê tín dị đoan, nhiều khi sự việc xảy ra họ vừa đi viện vừa đi cúng vì sợ mả làm sao bị bắt đi. Họ cho đó là xui khiến, năm tuổi năm hạn. Có nhà họ cúng từ đầu năm, lấy giò gà đi xem thầy cúng xem trong năm có tai nạn xảy ra không, có khi không có tai nạn nhưng đau ốm thì họ cũng cho là đúng. Phần lớn là hộ nghèo, cũng có hộ khá và trung bình, cái đó do quan niệm nhận thức thô". (Chủ tịch Ủy ban nhân dân xã Gio Châu, Quảng Trị).

"Thực tế hiện nay người đi coi bói chỉ có nhà giàu thôi. Nhà nghèo không ai đi coi. Cán bộ có cỡ cũng đi coi. Đụng một tý là họ cúng quảy, đi coi thầy. Người nghèo không có tiền mà trả thầy. Phú quý sinh lễ nghĩa. Khi giàu có thì chăm con, sợ con ngã bệnh, bị nắng. Khi nghèo quá, con lặn lội ở ngoài đó thì bình thường thôi...". (Hiệu trưởng Trường tiểu học Gio Châu, Quảng Trị).

Chúng ta vẫn thường nghĩ là có một bộ phận dân cư ở cộng đồng vẫn mê tín dị đoan, thường là nhóm người già, người nghèo có học vấn và nhận thức thấp. Điều đó là đúng trong thực tế. Tuy nhiên khảo sát còn cho thấy trong cộng đồng vẫn có không ít người mê tín dị đoan, kể cả trong vấn đề tai nạn thương tích. Đó là một bộ phận của nhóm cán bộ và nhóm những người có kinh tế giàu có và khá giả, và là nhóm có uy tín và có tiếng nói quan trọng trong cộng đồng.

Một bộ phận các bậc cha mẹ có tâm lý xem việc phòng chống tai nạn thương tích trẻ em là công việc của nhà trường (tâm lý khoán trắng)

Kết quả khảo sát còn cho thấy một khó khăn nữa, một bộ phận người dân quan niệm rằng việc phòng chống tai nạn thương tích cho con cái của họ là công việc của nhà trường. Họ lý luận là: chỉ có thầy cô giáo mới dạy bảo được con cái họ và ban ngày thì con cái họ ở trường, vì vậy công việc phòng chống tai nạn thương tích là công việc chủ yếu của các thầy cô. "Nói chung về phòng chống thì bây giờ cha mẹ là

một phần, còn đâu là nhà giáo và nhà trường, chủ yếu trong nhà trường, nhà trường nói các cháu thì nó nhẹ nhàng nó dễ nghe chứ còn cha mẹ câu trước câu sau là cộc cằn, nói nó cũng khó nghe, cha mẹ chỉ là phục vụ thôi chứ chủ yếu là nhà trường. Như con em thì cháu nó đi học cả ngày chứ có học nửa buổi đâu, trưa về ăn cơm, ăn cơm xong nghỉ ngơi chút xíu thì chiều cháu đi". (Hộ kinh tế trung bình, nam 31 tuổi, học hết lớp 7/12, xã An Hưng, Hải Phòng).

Tâm lý khoán trắng về giáo dục, chăm sóc trẻ cho nhà trường, trong đó đó có vấn đề tai nạn thương tích là một nhận thức tiêu cực, thiếu trách nhiệm với con cái. Và đây cũng là một hạn chế đáng kể trong việc phòng chống tai nạn thương tích trẻ em ở nông thôn hiện nay.

Như vậy, hiện nay vấn đề tai nạn thương tích trẻ em ở nông thôn có nhiều yếu tố quan trọng xuất phát từ gia đình. Đó là những yếu tố về đời sống sinh hoạt - sản xuất, các yếu tố tâm lý - nhận thức về tai nạn thương tích cùng với ảnh hưởng của những điều kiện kinh tế - xã hội của kinh tế thị trường. Trong đó nổi bật nhất là nhóm gia đình nghèo như là nhóm xã hội có nguy cơ cao nhất về tai nạn thương tích trẻ em.

Để có thể triển khai có hiệu quả hoạt động phòng chống tai nạn thương tích trẻ em ở nông thôn, cần thiết phải đặt gia đình vào trung tâm của hoạt động đó, bao hàm cả việc xác định đối tượng và phương thức tác động. Cần đề cao hoạt động truyền thông, nâng cao nhận thức cộng đồng về phòng chống Tai nạn thương tích trẻ em, xem nó là một hoạt động quan trọng quyết định hiệu quả của chương trình. Cần xác định nhóm gia đình nghèo ở nông thôn như một đối tượng ưu tiên đặt biệt của hoạt động phòng chống Tai nạn thương tích trẻ em với những biện pháp cụ thể thiết thực và có hiệu quả để giúp đỡ họ.

Tài liệu tham khảo chính

1. *Kế hoạch hành động chiến lược nhằm giảm tai nạn thương tích cho trẻ em Việt Nam*. Được sự chuẩn bị với sự hỗ trợ của UNICEF Việt Nam và Ủy ban bảo vệ và chăm sóc trẻ em Việt Nam - Ian Scott, KDSAFE Australia- PO Box 302 Abbotsford Victoria 3067, Australia. Tháng 6, 2001.
2. *Văn kiện phòng chống tai nạn thương tích cho trẻ em*, Chương trình hợp tác Việt Nam - UNICEF, chu kỳ 2002 - 2005, 01/2003
3. *Báo cáo cho UNICEF về cuộc điều tra liên trường về chấn thương ở Việt Nam*. Trường Đại học Y tế Cộng đồng. Hà Nội - 2003.
4. Mai Huy Bích: *Đặc điểm gia đình đồng bằng sông Hồng*. Nxb Văn hoá Thông tin. Hà Nội - 1993.
5. Nguyễn Hữu Minh: *Biến đổi kinh tế- xã hội và khả năng giảm chuẩn mực số con trong các gia đình nông dân Bắc Bộ*. Tạp chí Xã hội học, số 36 năm 1991.
6. Trương Xuân Trường: *Động thái của mô hình văn hoá gia đình qua các cuộc khảo sát xã hội học*. Tạp chí Xã hội học, số 37 năm 1992.
7. Trương Xuân Trường: *Nhận diện tai nạn thương tích trẻ em ở các vùng nông thôn hiện nay*. Tạp chí Xã hội học, số 92 năm 2005.